

Stanovisko k vplyvu celoplošného testovania na prevádzku podnikov v agropotravinárskom priemysle

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora na základe žiadosti o odhad možných dôsledkov celoplošného testovania obyvateľov Slovenska na Covid-19 na podnikateľskú činnosť obchodných spoločností a družstiev, požiadala o vyjadrenie svojich členov.

Z dostupných vyjadrení konštatuje, že veľkým rizikom celoplošného testovania je výpadok pracovnej sily z dôvodu pozitívneho výsledku na Covid-19, či už zamestnanca alebo osoby, s ktorou bol zamestnanec v blízkom kontakte, ako aj z dôvodu absolvovania karantény osôb, ktoré sa nepodrobia testovaniu.

Ak značná väčšina pracujúceho obyvateľstva bude povinná podrobiť sa karanténe, fakticky nastane lockdown ekonomiky, čo bude mať v sektore poľnohospodárstva a potravinárstva dopad na plynulé zabezpečenie produkcie potravín a značné negatívne dôsledky pre celú krajinu.

V sektore agropotravinárstva je nevyhnutné zodpovedať najmä otázku, akým spôsobom bude riešený výpadok pracovnej sily, keďže tento sektor si vyžaduje zabezpečenie nepretržitej prevádzky, a zároveň kladie špecifické požiadavky na odbornú a zdravotnú spôsobilosť zamestnancov. Výpadok zamestnancov bude obtiažne nahradiť. Jednou z možností riešenia je stanovenie výnimiek pre zvládnutie krízovej situácie, napr. v podobe nevyžadovania zdravotného preukazu a odbornej spôsobilosti na výkon epidemiologicky závažných činností a využitia armádnych zložiek. Rovnako dôležité je zodpovedať otázku, či testovaní zamestnanci, ktorých prítomnosť v poľnohospodárskych a potravinárskych prevádzkach je nevyhnutná, budú môcť byť prítomní na pracovisku za dodržania prísnych protiepidemiologických opatrení (tzv. povinná karanténa na pracoviskách). V tejto súvislosti považujeme za potrebné poveriť príslušnú štátnu inštitúciu vypracovaním Plánu postupu pre poľnohospodárske a potravinárske prevádzky pri výskyte zamestnancov pozitívnych na Covid-19 ako aj netestovaných zamestnancov a negatívnych zamestnancov na Covid-19 s povinnou 10- dňovou karanténou.

Situácia je vážna. Najväčšie riziká hrozia v nepretržitých prevádzkach V sektore prevláda obava, že tento urýchlený krok vlády SR a nedoriešenie jeho následkov spôsobí značné škody až likvidáciu slovenských poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov.

Viaceré podniky avizujú, že mnohí zamestnanci zaujali postoj, že sa testovania nezúčastnia a absolvujú povinnú karanténu. V prípade ohlásenej verzie testovania na báze dobrovoľnosti avšak s povinnosťou 10- dňovej karantény v prípade osôb, ktoré sa testovania dobrovoľne nezúčastnia, hrozia vážne prevádzkové problémy.

Podniky v tejto chvíli nie sú schopné zaručiť zabezpečenie a fungovanie výrobného procesu. Očakávajú zmätok v organizácii práce, prerušenie či zatvorenie prevádzok v niektorých prípadoch s likvidačnými účinkami, ohrozenie či kolaps výroby a zásobovania odberateľov a obyvateľstva, ohrozenie zvierat a výrazné straty. Problémy spôsobí aj možná obmedzená dostupnosť servisu poľnohospodárskych strojov a potravinárskych technológií. Medzi veľmi ohrozené sektory patrí najmä pekársky priemysel, živočíšna a rastlinná výroba, mliekarenský priemysel, spracovateľský priemysel neskladných produktov v potravinárstve, ktorých doba spracovania je možná len v určitej časovej lehote (napr. ako mlieko). Možné škody očakávajú aj výrobcovia piva a sladu, hrozna a vína a podniky v cukrovarníckom priemysle.

Pekársky priemysel

Najvýraznejší negatívny dopad celoplošného testovania občanov Slovenskej republiky očakávajú podniky, ktorých predmetom činnosti je pekárska a cukrárska výroba. Výpadok pracovnej sily bude mať vplyv na množstvo, šírku sortimentu a včasnosť výroby a distribúcie. Celospoločenské testovanie skomplikuje a možno i znemožní samotnú výrobu počas víkendov, keď sa bude testovať. Výpadok špecializovaných výrobných profesií (miesič, peciar, pekár, cukrár), vodičov, údržbárov a pod. nebude možné nahradiť. Pravdepodobne dôjde aj k problémom na strane odberateľov, čo ešte viac skomplikuje situáciu.

Malé a stredné pekárne budú nútené zatvoriť prevádzky v prípade výpadku viacerých zamestnancov súčasne, nakoľko nie sú schopné nahradiť tento výpadok pracovnej sily, čo znemožní ich výrobný proces. Očakávajú likvidačné účinky na ich činnosť, ak táto situácia nastane.

Relevantnou otázkou je v prípade týchto podnikov napríklad to

1. kto vyrobí pekárske a cukrárske výrobky, ak dôjde k výpadku miesičov, majstrov, pecmajstrov,
2. kto výrobky vyexpeduje, ak dôjde k výpadku expedientov,
3. kto výrobky rozdistribuuje, ak dôjde k výpadku vodičov,
4. ako podnik zabezpečí výrobu, ak im dodávatelia nebudú schopní dodať suroviny,
5. aký bude postup regionálnych úradov verejného zdravotníctva, ak sa zistí vysoký počet pozitívnych zamestnancov v prevádzke, nariadi jej zatvorenie?

Z vyjadrenia Cechu pekárov a cukrárov západného Slovenska, ktorý združuje 58 produkčných závodov v potravinárskej výrobe v rámci „západoslovenského kraja „prevažne remeselného charakteru, vyplýva, že: *„Každá personálna pozícia v technologickom procese je obsadené odbornými pracovníkmi špecialistami napr. vedúci pekár (technolog), pracovník odbytu, expedient, vedúci zmeny a vodiči. Výrobný proces vo väčšine prevádzok začína v nedeľu poobede a končí pravidelne v sobotu ráno. Pracuje sa na zmeny denné a nočné. Zamestnanci sú na 95 % z regiónu sídla prevádzky, pričom počty sa pohybujú od 20 do 60 - 100 zamestnancov. Prevádzky nemajú rezervné personálne kapacity aj z dôvodu trhu práce - mimoriadne nedostatkoví ako aj z ekonomických dôvodov - vysoké mzdové zaťaženie. Pri plánovaných dovolenkách a krátkodobých výpadkoch napr. PN alebo OČR sa riešia tieto problémy organizačne - kumulovaním pozícií. To je, ale plánované a očakávané. Dôvod - odberateľské a dodávateľské zmluvné vzťahy sa žiadajú plniť na 100 %. Pri navrhovanom celoplošnom testovaní sa môže stať (určite to bude na 90 %), že v jednom okamihu a to v sobotu alebo v nedeľu bude z kmeňového stavu zamestnancov objektívne vyradených z pracovného procesu (test pozitívny alebo aj z dôvodu odmietnutia testovania do karantény) 25 - 40 % zamestnancov. Výroba, expedícia, distribúcia sa stáva okamžite nerealizovateľnou a prevádzka alebo závod nedokáže plniť dohodnuté dodávky - záväzky a čo je najdôležitejšie v príslušnom regióne alebo lokalite bude výrazne ohrozené zásobovanie obyvateľstva základným potravinovým článkom pekárskymi výrobkami cez vlastné predajne, ale aj veľkoobchodné siete. Ak opatrenia, ktoré sú nám v tomto čase známe z mediálnych vystúpení predstaviteľov vlády SR zostanú nezmenené, obávame sa, že malých a stredných producentov pekárov a cukrárov to môže postihnúť tak, že cca 35 - 50 % prevádzok bude mať veľké existenčné problémy, ktoré môžu viesť v krátkej dobe k likvidácii závodu. Rešpektujeme riešiť karanténou pozitívne prípady, ale namietame 10 dní karantény občanom, ktorí z osobných dôvodov odmietnu testovanie. Cech však podporuje opatrenia vlády SR o starostlivosť spoluobčanov v zdravotnej prevencii formou celospoločenského testovania podľa regiónov s cieľom znížiť a eliminovať nákazu COVID v rámci regiónov Slovenska. Členovia sú pripravení podporiť akékoľvek formy opatrení, ktoré povedú k racionálnemu výsledku, k zabezpečeniu zdravia, zmierneniu napätej situácie v celej spoločnosti a k stabilizácii ekonomickej rovnováhy vedúcej k hospodárskemu rastu a odolnosti Slovenskej republiky čo v najkratšom čase.*

Slovenský zväz pekárov, cukrárov a cestovinárov vyjadruje zásadný nesúhlas s tým, aby zamestnávateľa znášali náklady za absolvovanie 10 - dňovej karantény zamestnancov, ktorí sa testovania nezúčastnia. Zväz preto navrhuje, aby zamestnanci, ktorí sa dobrovoľne nezúčastnia testovania, absolvovali povinnú karanténu v režime prekážok v práci bez náhrady mzdy alebo si neodpracované dni po ukončení karantény dodatočne odpracujú bez neplateného nadčasu.

Už v prvej vlne pandémie boli podniky písomne upozornené odberateľmi (nadmárodné reťazce), že pri neplnení objednávok na 100% pristúpia k penalizácii v plnom zmluvnom rozsahu až po prerušenie/ukončenie spolupráce s okamžitou platnosťou. Podniky preto zdôrazňujú, že táto situácia pre nich môže mať ekonomicky likvidačné dôsledky.

Mliekarenský sektor

Spracovatelia mlieka na Slovensku od začiatku roka zabezpečujú všetky hygienické a epidemiologické požiadavky na chod prevádzok v krízovej situácii spôsobenej Covid-19, aby pre nepretržitý chod svojich prevádzok mali dostatok zamestnancov. Prijali aj vnútro podnikové opatrenia a odporúčania pre zodpovedné správanie svojich zamestnancov za účelom minimalizovania rizika nákazy. Spracovanie mlieka na mliekarenské výrobky nie je možné odložiť, či prerušiť. Celospoločenské testovanie na Covid-19 môže spôsobiť problémy zásadného charakteru už pri samotnom uvoľnení pracovníkov na účely testovania. Mimoriadne problematickú situáciu vidíme v prípade zavedenia povinnej karantény u zamestnancov, ktorí sa dobrovoľne testovať nedajú a budú musieť absolvovať povinnú 10-dňovú karanténu. Hovoríme o prípade celoplošného testovania, kedy naraz môže vypadnúť veľké množstvo zamestnancov.

Slovenský mliekarenský zväz požaduje, aby podnikom, ktoré patria medzi podniky hospodárskej mobilizácie, bola udelená výnimka z povinnosti testovania ich zamestnancov.

Sektor výroby piva a sladu

V súčasnosti podniky v tomto sektore pracujú v nepretržitom cykle a výpadok pracovníkov by spôsobil zastavenie výroby. Okamžité zastavenie výroby by však v 6 dňovom procese výroby sladu malo katastrofálne dôsledky. Namočený jačmeň je potrebné spracovať, čo trvá 6 dní. Zastavenie výroby musí podnik poznať 6 dní vopred, aby jačmeň nenamočil.

Podniky kladú otázku, aké riešenia sú plánované v prípade výpadku tržieb a kto podnikom nahradí straty.

Cukrovarnícky sektor

Celospoločenské testovanie na Covid-19 môže spôsobiť problémy zásadného charakteru, keďže oba cukrovary sú momentálne v cukrovarníckej kampani, a teda v nepretržitej 24 hodinovej prevádzke. Už samotné uvoľnenie pracovníkov na účely testovania je mimoriadne problematické, nehovoriac o ďalších dôsledkoch v prípade pozitívnych zistení ochorenia u testovaných zamestnancov.

Slovenský cukrovarnícky spolok preto požaduje, aby podnikom, ktoré patria medzi podniky hospodárskej mobilizácie, bola udelená výnimka z povinnosti testovania ich zamestnancov.

Vinohradnícky a vinársky sektor

Obavy avizovali aj podniky pestujúce hrozno a vyrábajúce víno, nakoľko vzhľadom na nepretržitý zber hrozna nasledujúcich pár týždňov, hrozí v prípade výpadku pracovných síl kolaps aj v tomto segmente výroby.

Sektor živočíšnej výroby

V tomto segmente ide o nepretržité prevádzky, ktoré sú jednou z najohrozenejších skupín v sektore. Poľnohospodárske podniky sa obávajú kolapsu v chovoch hospodárskych zvierat.

Denná starostlivosť o zvieratá ako kŕmenie, dojenie, veterinárna starostlivosť a pod., sú vysoko špecializované činnosti, ktoré v prípade výpadku zamestnancov nie je možné jednoducho nahradiť inou pracovnou silou. Vzniká teda veľká obava zo zabezpečenia primárnej starostlivosti o hospodárske zvieratá. Relevantnou otázkou je aj to, kto pokryje škody na hospodárskych zvieratách v dôsledku neposkytnutia potrebnej starostlivosti o ne. Navyše, okrem nenávratných škôd na hospodárskych zvieratách, vzniká hrozba nekontrolovaného šírenia infekčných ochorení a zoonóz z dôvodu prípadného zanedbania starostlivosti o zvieratá. Následky by mohli mať v konečnom dôsledku vážny dopad na celkový zdravotný stav obyvateľstva.

Obávame sa, že celoplošné testovanie obyvateľstva v stave, v akom sa jeho plánovanie momentálne nachádza, môže spôsobiť likvidáciu živočíšnej výroby na Slovensku.

Sektor rastlinnej výroby

Situáciu zhoršuje omeškanie jesenných prác z dôvodu nadmerných zrážok. Momentálne prebiehajú zberové práce a sejba ozimín. V niektorých regiónoch je v prípade poľných prác situácia nepriaznivá, nakoľko následkom početných zrážok sa úplne zastavilo siatie ozimín, vysiatych je minimum plôch, ktoré nestačia na zabezpečenie potravinových zdrojov. Výpadok pracovnej sily môže aj v tomto sektore spôsobiť značné škody.

V prílohe na stiahnutie nájdete vyjadrenia členskej základne AZZZ SR k plošnému testovaniu na ochorenie COVID-19.

Dokumenty na stiahnutie

- [Reakcia členskej základne AZZZ SR](#) (0.05 MB, DOCX)